

771

771 054/6

A Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1956. évi 25. számú törvényerejű rendelete a munkástanácsokról

A szocialista demokrácia gyakorlati megvalósítása csak úgy biztosítható, ha az egész nép tulajdonát képező gyárak, bányák, üzemek (a továbbiakban ipari vállalatok) vezetését az ipari vállalat dolgozói által választott munkástanács végzi.

A munkástanácsok megválasztásával, hatáskörével és ügyrendjével kapcsolatban a Népköztársaság Elnöki Tanácsa az alábbi törvényerejű rendeletet alkotja.

1. §. (1) Munkástanácsot kell választani minden ipari üzemben, ipari vállalatnál, bányában, állami mezőgazdasági üzemben, beleértve az egyes állami intézmények (MÁV, Posta, stb.) ipari termelő üzemleit is.

(2) A termelő tevékenységet nem végző hivatalok, intézmények, szervezetek, továbbá a vasúti és postaforgalom, a közhasználatú autóközlekedés, villamos- és légi közlekedés, valamint a hajózás dolgozói munkástanácsot nem választanak.

(3) A jelen § rendelkezései nem vonatkoznak a kisipari, háziipari, földműves- és egyéb szövetkezetekre, amelyeknek ügyeit választott szervek (közgyűlés, vezetőség, stb.) intézik.

A munkástanácsok megválasztása

2. §. (1) A végleges munkástanácsot akkor lehet megválasztani, ha az összes dolgozóknak legalább kétharmada megjelenik munkahelyén. Azoknál a vállalatoknál, amelyeknél az 1. § értelmében munkástanácsot kell választani, a végleges munkástanács megválasztásáig az ideiglenes munkástanács a 6/1956. (XI. 12.) számú kormányhatározat alapján folytatja működését.

(2) A munkástanács létszáma a vállalat dolgozóinak létszámától függően 11—71 tagból és 3—15 póttagból áll. E kereten belül a munkástanács tagjainak és póttagjainak számát a dolgozók választói gyűlése határozza meg.

3. §. (1) A munkástanács tagjait a vállalat dolgozói üzemi gyűlésen, közvetlenül és titkosan választják meg. A választást az üzemi szakszervezeti bizottság a dolgozók széleskörű bevonásával készíti elő.

(2) A választó üzemi gyűlésen a vállalat minden dolgozója szavazati joggal rendelkezik és minden dolgozó megválasztható, aki a vállalatnál legalább egy éve alkalmazásban áll.

Nem választható be a munkástanácsba a vállalat igazgatója, főmérnöke és főkönnyelője; a vállalat igazgatója azonban a munkástanács ülésein tanácskozási joggal részt vesz.

4. §. (1) A választás lehetőleg az üzem összes dolgozóinak egy közös gyűlésén történjék. Azokban az üzemekben, ahol a dolgozók nagy száma, vagy a munkahelyek (telephelyek) elszórtasága miatt ez nem lehetséges, a munkástanács tagjait üzemszerte, műhelyenként, telephelyenként tartott gyűlésen kell megválasztani. Ilyen esetben egy-egy üzemszerte, műhely, telep az ott dolgozók számarányának megfelelően választ munkástanács-tagokat.

(2) A munkástanácsban az üzem dolgozóit minden rétegének képviselőket kell biztosítani. A munkástanács kétharmadát a termelésben közvetlenül résztvevő dolgozók közül (fizikai dolgozók, művezetők, technikusok, mérnökök) kell választani.

(3) A választás során a dolgozók nem listára, hanem egyes személyekre szavaznak. A dolgozóknak joguk van az előterjesztett listát megváltoztatni, illetve az általuk javasolt személyekkel a listát kiegészíteni. A titkos szavazás alkalmával a választóknak joguk van a listáról bármely nevet kihúzni és helyette más nevet beírni.

(4) A megválasztott munkástanács névsorát lehetőleg még a választás napján, legkésőbb azonban a választást követő 24 órán belül ismertetni kell a dolgozókkal.

5. §. (1) A megválasztott munkástanács a választást követően legkésőbb 24 órán belül összeül és tagjai sorából megválasztja 5—15 tagú elnökségét, elnökét és elnökhelyettesét, valamint titkárát.

(2) A munkástanács ülésein tanácskozási joggal részt vehet a vállalat igazgatóján kívül az üzemi szakszervezeti bizottság képviselője, az illetékes állami felügyeleti szervek képviselője, valamint a szakszervezet központjának kiküldöttje.

6. §. (1) A munkástanács tagjait első alkalommal egy évi időtartamra választják. A munkástanács elnökét egymásután legfeljebb két esetben lehet megválasztani.

(2) A munkástanács tagja az egy év időtartam lejártá előtt is visszahívható. A visszahíváshoz az őt megválasztó dolgozók kétharmad szavazat többsége szükséges.

A munkástanács Elnöksége

7. §. (1) Az Elnökség a munkástanácsnak alárendelt végrehajtó szerv. Az Elnökség tagjaira a munkástanács elnöke a dolgozók véleményének meghallgatásával tesz javaslatot.

(2) Az Elnökség ülésein az üzemi szakszervezeti bizottság képviselője és a vállalat igazgatója részt vesz, de arra a munkástanács elnöke a vállalat főmérnökét és főkönnyelőjét is meghívhatja tanácskozási joggal.

A munkástanács jogköre

8. §. (1) A munkástanács a vállalat legfontosabb kérdéseiben dönt, irányítja a vállalat egész tevékenységét. Ennek keretében:

1. biztosítja a termelőmunka folyamatosságát, a vállalat leggazdaságosabb működését;

2. gondoskodik a dolgozóknak járó munkabérek és egyéb juttatások kifizetéséről;

3. biztosítja az állammal szemben fennálló kötelezettségek teljesítését;

4. gondoskodik a szakszervezetek bevonásával készült és a dolgozók által elfogadott kollektív szerződésben előírt és a vállalatot terhelő kötelezettségek teljesítéséről, támogatja az igazgatót a munkafegyelem biztosításában;

5. megállapítja a vállalat terveit és a dolgozók létszámát;

6. meghatározza a vállalat szervezeti felépítését és az egyes vállalati, üzemi igazgatási szervek működését;

7. a törvényes rendelkezések keretén belül meghatározza a munkások és alkalmazottak minimális és maximális bérét, jóváhagyja a dolgozók (a munkások és alkalmazottak) besorolását és meghatározza az üzem belüli bérezési formákat, azok alkalmazási területeit;

8. az elért nyereségből — a jogszabályok által később megállapítandó hányad szerint az államnak befizetendő részen felül — a vállalatnál maradó nyereség felhasználásáról dönt. Ennek megfelelően meghatározza a vállalati nyereségnek termelési, szociális és kulturális beruházásra és felújításra, valamint az üzem dolgozói részére nyereségvisszatérítés címén és egyéb célokra fordítandó összegek arányát és mértékét. A rendelkezésre álló összegből tartalékokat képez;

9. javaslatot tesz a kormánynak az export-, import-ügyletek vállalat által történő közvetlen lebonyolításának engedélyezésére;

10. irányítja a vállalat pénzgazdálkodását;

a) a fennálló törvényes rendelkezések keretén belül rendelkezik a vállalat álló- és forgóeszközeivel;

b) engedélyezi hitel felvételét;

c) jóváhagyja a vállalat mérlegbeszámolóit.

(2) A munkástanács jogosult a számára biztosított jogok bármelyikét beszámolási kötelezettség mellett az elnökségre, vagy az igazgatóra átruházni.

A munkástanács Elnökségének jogköre

9. §. (1) Az Elnökség a munkástanács határozatainak megfelelően működik és megszabja az üzem igazgatójának feladatait.

(2) A munkástanács két ülésének időpontja között dönt a vállalat olyan ügyekben, amelyek a munkástanács kizárólagos hatáskörébe utalva nincsenek.

(3) A vállalat vezetőbeosztású dolgozóinak alkalmazásához vagy elbocsátásához az Elnökség jóváhagyása szükséges.

(4) A munkástanács engedélye alapján hitelt vehet fel.

(5) Az Elnökség a dolgozók élet- és munkakörülményeit közvetlenül érintő kérdésekben (pl. bérezési, szociális, kulturális kérdések stb.) határozatot hoz, de határozata meghozatalánál köteles az üzemi szakszervezeti bizottság véleményét figyelembe venni. Ha ezt elmulasztotta, úgy az ügyet döntés céljából a munkástanács elé kell terjeszteni.

(6) A munkástanács által meghozott határozatok végrehajtását ellenőrzi.

(7) A vállalat igazgatóját, főmérnökét és főkönyvelőjét rendszeresen beszámoltatja.

A munkástanács, az Elnökség és az igazgató kapcsolata

10. §. (1) A munkástanács és az Elnökség határozatait az igazgató hajtja végre. Abban az esetben, ha a munkástanácsnak, vagy az Elnökségnek határozata törvénybe, törvényerejű rendeletbe, vagy kormányrendeletbe ütközik, annak végrehajtását az igazgató megtagadni és a határozatról a felettes szervnek jelentést tenni köteles.

(2) Az üzem igazgatója egyszemélyileg szervezi a termelési folyamatokat és a jogszabályok előírásai, a munkástanács és az Elnökség határozatait, valamint a felsőbb szervek utasításai alapján irányítja az üzem tervének végrehajtását.

(3) Az üzem azon dolgozóit, akik beosztásuknak megfelelő munkát nem, vagy hanyagul végzik el, az igazgató vonja felelősségre.

(4) Amennyiben az Elnökség az üzem folyamatos munkájával és a terv végrehajtásának biztosításával

kapcsolatban intézkedést tenni elmulasztott, úgy azt az igazgató saját hatáskörében pótolja. Erről az Elnökség legközelebbi ülésén beszámolni köteles.

(5) Amennyiben nincs egyetértés az igazgató és a munkástanács között, úgy a vitás kérdéseket a felettes szervhez — szükség esetén közvetlenül a minisztériumhoz — kell felterjeszteni.

11. §. Az üzem igazgatóját a jogszabályban meghatározott felettes állami szerv nevezi ki és menti fel. Igazgató felmentéséhez vagy kinevezéséhez a munkástanács előzetes hozzájárulása szükséges. Igazgató felmentését vagy kinevezését az illetékes felettes állami szerv felé a munkástanács is kezdeményezheti.

Ügyrendi kérdések

12. §. (1) A munkástanács általában havonta — lehetőleg munkaidőn kívül — tartja ülését, amelyen a tanács tagjainak részvétele kötelező. Indokolt esetben a munkástanács elnöke engedélyezheti a távolmaradást.

(2) Az ülés összehívásáról és annak napirendjéről az elnök gondoskodik és arról az üzem dolgozóit is értesíteni kell. A tanács tagjai a napirendi pontok tekintetében ülés előtt kikérik a dolgozók véleményét.

(3) A munkástanács előre meghatározott napirendi pontokat tárgyal, azonban a tanács bármely tagjának javaslatára — a tanács döntése alapján — előre meg nem határozott kérdés is felvehető az ülés napirendjére.

13. §. (1) A munkástanács érvényes határozatot akkor hozhat, ha tagjainak legalább kétharmada jelen van.

(2) A munkástanács határozatát szótöbbséggel hozza.

14. §. (1) A munkástanács elnöke az ülésre — szükség esetén — szakembereket (munkásokat, tisztviselőket) meghívhat.

(2) A munkástanács elnöke minden ülésen köteles beszámolni az üzemnek az utolsó ülés óta végzett munkájáról. Ezt a beszámolót az elnök helyett a vállalat igazgatója is megteheti.

(3) Az egész üzemet érintő nagyjelentőségű ügyeket a munkástanács döntés céljából az üzem dolgozóinak ülése elé terjesztheti.

15. §. (1) Az Elnökség üléseire a 12—14. § rendelkezéseit értelemszerűen kell alkalmazni.

(2) Az Elnökség üléseit általában hetenként tartja.

(3) Az Elnökség negyedévenként jelentést ad munkájáról a munkástanácsnak.

Vegyes és zárórendelkezések

16. §. (1) A munkástanács tagjai feladatukat társadalmi munkában látják el, nem függetlenítettek.

(2) A munkástanács megválasztott tagja — mindaddig, amíg e tisztelet betölti — nem bocsátható el.

17. §. (1) A munkástanács és az Elnökség ülését a tanács elnöke minden esetben köteles összehívni, ha azt tagjainak egyharmadrésze, az igazgató, vagy az üzemi szakszervezeti bizottság kívánja.

(2) A munkástanács és az Elnökség ülésein a tagok egyharmadának kívánságára, az üzem dolgozóinak teljes ülésén pedig minden esetben titkosan történik a szavazás.

18. §. Jelen törvényerejű rendelet kiirdetésének napján lép hatályba.

Dobi István s. k.
a Népköztársaság
Elnöki Tanácsának
elnöke.

Kristóf István s. k.
a Népköztársaság
Elnöki Tanácsának
titkára.

